

הלכות ברבית המזון סימן קצו קצה

להוציא אף אותם שאכלו כדי (ט) [מ] שביעה: הגה (כה) יש אומרים שאינו חייב לברך מדאורייתא אם לא שטה (כו) והוא תאב לשתות (מרכי פ' ג' שאכלו וכו' בשם כלבו ושבלי'קט). (כז) וטוב לזהר לכתחלה אם מקצתן שותו ומקצתן לא שותו, (כח) שיברך מי (ט) [ט] ששטה (דברי עצמו):

קצה אחד נכנס אצל שלשה שאכלו, ובו סעיף אחד:

א "שלשה שאכלו והם מברכין ונכנס אחד (א) שלא (ב) אכל, אם נכנס בשאומר המברך 'ברוך שאכלנו משלו', (ב) עונה אחריו 'ברוך ומברך בשמו תמיד לעולם ועד', ואם נכנס (ג) לשאחרים עונים 'ברוך שאכלנו משלו' (ד) עונה אחריהם (ז) [ז] אמן: הגה וכן (ה) בכל הברכות שאדם שומע חייב

א ברכות מה
ב תוספות ונבנו יונה
הרא"ש בשם פ"ג

באר היטב

שרבותיו נהגו לתן לו לשתות אם לא רצה לאכל ומצטרף, וכן נהגו עכשו: (ט) שביעה. כ' הכ"י דאם כל אחד מברך לעצמו בלחש רק שמומנין, וכול לברך מי שאכל בנות ואפלו אם פלם יודעים לברך, עין הלק"ט ח"ב סי' רעו ועין ד"א אהרן. האוכל אכילה גסה דהינו שלא היה צריך לאותה אכילה, מוציא אחרים בבהמ"ז, והוא שנהנה גרונו, שי"ג ועין כנה"ג: (ט) ששטה. ואם מקצתן אכלו לשבע ולא שותו ומקצתן לא אכלו לשבע ושותו, מוטב שיברכו אותן שאכלו לשבע, מ"א, ע"ש:

(ב) אכל. ואם שטה אומר ברוך שאכלנו משלו, דשטה בכלל אכילה, מ"ע מ"א: (ז) אמן. אכל בא שמהמברך חוזר ואומר 'ברוך שאכלנו משלו וכו', פסק הש"ו ד"צ לענות אז אמן, ע"ש השעם, ושל"ה ולבוש פסקו דצריך לענות אמן, עין סי' קצב ס"ב מ"ש:

ע"ש אכל אם אינו צמא אפ"י שלא שטה קל חייב, ע"ש, וכתב עוד דכל סעיף לו לשאן מברך כ"א לעצמו כו', וכתב במקור לעיל: [ז] אמן. עין באה"ט. ועין לעיל סי' קצב מ"ש ע"ש בשם הא"ר דהלכות מחלל ב"ן נכנס אחד שלא אכל שזה של לו לענות אמן אחר ברבית המזון, אצל המזמין עצמם אין להם לענות אמן, ע"ש:

משנה ברורה

ומוציא אחרים, ואם נפשו קצה עליו ואינו נהנה גרונו, אינו ראוי לברך לא לפניו ולא לאחריו, לפי שזו אינה תשובה אכילה כולל לכל מצות שבתורה, כמו שנתבאר בסיומן תעו ובסימן תריב: א (א) שלא אכלו. ואם שטה²⁶, אפלו לא נצטרף עמהם כולל יכול לומר 'ברוך שאכלנו' וכו'²⁷, דשטה בכלל אכילה²⁸. ומיהו, בעשירה לענין הנזכרת השם שיאמר 'ברוך אלהינו שאכלנו משלו' וכו', נשאר הפר"מ מגדים בספק²⁹, עין שם: (ב) עונה אחריו ברוך וכו'. דאין מן הראוי (ב) שיהיה אדם אצל חבונה שמומנין עצמם³⁰ לתן שבח והודיה לו יתברך, והוא ימנע מזה: (ג) לשאחרים עונים. רוצה לומר, דאז לא יוכל לענות ברוך וכו', (ז) ב"ן שלא שמע מפי המזמין שבקשו לברך: (ד) עונה אחריהם אמן. ככל הברכות (ג) שאדם שומע מפי ישראל, שצריך לענות אמן אחריו. (ז) ואם שמע אחר-כך מפי המזמין בשחזר ואמר 'ברוך שאכלנו משלו' וכו', צריך לענות עוד הפעם אמן, ככל הברכות שאדם שומע מפי אחד וחזר ושמע אותה הברכה מפי השני. כתב הש"ו: אם נכנס אחר ששכר התחיל המברך לומר 'ברוך שאכלנו' אין צריך לענות אמן, אבל כמה אחרונים חולקין על זה: (ה) ככל

שערי תשובה

בבהמ"ז, ע"ש: [ט] שביעה. עין בה"ט. ויבר"ט. כתב בשם הרדב"ז בתשובה כח"י ט"ו ב' א"לים רכז דמי שאכל בנות והוא שבע בגון שהוא זקן או חולה או שאכל קנס, ויכול להוציא אחרים, דאף בה"ג מודה כו'; ואם יש בסעודה אדם גדול ולא אכל רק בנות, אף שלא שבע הוא יברך, כיון שקל האחרונים חלקו על בה"ג כו', ע"ש. ועין בא"ר שכתב בשם ע"ת להסתפק אם כבר אכל, ובקביעת אכילת בנות נעשה שבע, צ"ע למעשה אם חייב מדאורייתא, ומדברי הרדב"ז אלו משמע דכנה"ג (אילו) חייב מדאורייתא, ולדין דנהגין שיכ"א מברך בלחש אין נ"מ בזה דכלא"ה רשאי לזמן אף שלא אכל אלא בנות כמ"ש הכ"י. ומ"ש בשם הלק"ט, ע"ש, בספק אם אכל שעור דאורייתא, ועין מ"ש לעיל סימן קפ"ד מדברי הפ"ג ב"ר"ד, ע"ש. ומ"ש בבבלי"ז והוא שנהנה גרונו, כמג"א סי"ב בה באותה אכילה, ע"ש. ועין בענין הנזקת גרונו בשו"ת מ"א ח"ב סי' כו, ולענין אכילה גסה בענין שיהיה נהנה גרונו בכל אותה אכילה של בני שביעה, ואם נפשו קצה עליו ואין גרונו נהנה אין ראוי לברך לא לפניו ולא לאחריו, ועין בא"ר: [ט] ששטה. עין בה"ט. ועין בא"ר דמזכות מהפוסקים דאם שטה אפ"י שצ"ע צמא חייב, וכן נוטה דעת הע"ת, אבל אם אינו צמא אפ"י שלא שטה קל חייב, ע"ש, וכתב עוד דכל סעיף לו לשאן מברך כ"א לעצמו כו', וכתב במקור לעיל: [ז] אמן. עין באה"ט. ועין לעיל סי' קצב מ"ש ע"ש בשם הא"ר דהלכות מחלל ב"ן נכנס אחד שלא אכל שזה של לו לענות אמן אחר ברבית המזון, אצל המזמין עצמם אין להם לענות אמן, ע"ש:

מקצתן ברכות דף מח, עין שם: (כה) יש אומרים שאינו חייב וכו'. דסבירא להו (י"ט) דמה דדריש רבי מאיר בגמרא: 'ואכלת' זו אכילה ו'שבעת' זו שתייה, הפננה, דאם שטה לאחר אכילה אז חייב לברך, ואם לאו אינו חייב אלא מדרבנן²⁶: (כו) והוא תאב לשתות. דאם אינו תאב לשתות, לכלי עלמא חייב מדאורייתא אף בלי שתייה²⁷: (כז) וטוב לזהר לכתחלה. רוצה לומר, (י"ט) דלפי פסק המחבר מקדם דאם יש מי שמחייב בברך מדאורייתא שיוצא לברך, מצוה שיברך הוא להוציא אחרים, טוב לחש גם לשיטה זו שיברך מי ששטה אחר אכילתו להוציא אחרים, דהוא מחייב בנדיא מדאורייתא; אם לא שאותן ששותו אין יודעין לברך, דאז יוכל להוציא אותן אפלו מי שלא שטה, וכמו שכתב גם המחבר לענין כדי שביעה: (כח) שיברך מי ששטה. ואף-על-פי-כן, אם מקצתן אכלו לשבע ולא שותו ומקצתן לא אכלו לשבע ושותו, (כ) מוטב שיברכו אותן שאכלו לשבע, דחייבין מדאורייתא לדעת הפוסקים אף שלא שותו, (כ"א) ודעת המרדכי בשם הר' אליעזר ממין דעת יחידאה היא. מי שהיה שבע קדם שאכל, ואכל אכילה גסה שלא היה צריך לאותה אכילה, אף-על-פי-כן אם נהנה (כ"ב) גרונו מאותה אכילה מברך עליו לפניו ולאחריו²⁸

שער הציזין

(י"ט) ספר ד"א"ם לרבנו אליעזר ממין. ורב הפוסקים סבירא להו דהאי דרשא אסמכתא בעלמא היא, ונכנת התורה 'ושבעת' שביעה ממש. ואף אם נאמר דכנות ה"ר דאורייתא 'ושבעת' זו שתייה, הפננה דאם יאכל או ישטה י"ז חייב לברך, והוא ברבית אחת מצד שלש נבית יוסף וכפי מה שפארו אחרונים דבריו. וכן משמע בשיטה מקובצת דפ"ש "ושבעת" זו שתייה" הוא ענין בפני עצמו, וכן משמע בתוספות לשנים דיומא דף ע"ב ט"ו סוף ד"ה פחות, וכן מצאתי אחר-כך בסדריא בחדושי הנמב"ן על ברכות דף מט. ובאמת כל הראשונים שזכרתי בבאר הגולה סוף סימן קפ"ד שאזוהי בשיטת הרבנו אליעזר ממין דכנות ה"ר דאורייתא, אין בשום אחד מהן שינוי ודחייבא הוא נזקא אם שטה, ועל-כך דמפרשי בהבית יוסף וכתוספות לשנים הנ"ל: (י"ט) נהר-שלום, ומיגושב בנה קשית הש"ו, וכעין זה כתב גם הפר"מ מגדים, ע"ש: (כ) מגן-אברהם, ורוצה לומר, דאף דלדעת הרבנו אליעזר ממין בנות ה"ר מדאורייתא, הא רב הפוסקים אין סוברים פ"ן: (כ"א) וכמו שכתב בבית יוסף, וכן כתב בספר קנן-אוהב: (כ"ב) מגן-אברהם: (ב) ט"ו: (ג) ואף שפסקנו לעיל בסיומן נו במשנה ברורה [וגם בסוף סימן קצה, ע"ש] דאף מי שלא שמע ברכו מפי הש"ץ מכל מקום עונה עם הצבור בשנה, דהתם צניחא הוא ממש כשל צבור, מה שאין פ"ן הקא הם אומרים 'ברוך שאכלנו' והוא עונה 'ברוך ומברך' (הגרי"ו): (ג) שיטה מקובצת, ומזה מוכח גם-כן דסבירא לה ככל הפוסקים החולקים על הש"ו דסבירא להו שצריך לענות אמן גם בשכנס לבסוף ושמע רק את המזמין שחזרו ואמר 'ברוך שאכלנו', וכן משמע גם-כן מדברי הנמ"א בהג"ה מרמסקי זה לכל הברכות: (ד) נדך-המים, ומסתברא כנה"ה, ולא כמו שראיתי לאחד שכתב בהפ"ק מזה:

הַלְבוּת בְּרֶפֶת הַמְזוּז סִימָן קָצוּ קָצוּ

ביאורים ומוספים

רביעית משקה שנתחייב בברכה אחרונה, יכול לענות עמהם 'ברוך שאכלנו משלו', אך אם אכל פחות משיעור זה עונה 'ברוך ומבורך'.

[משנ"ב שם]

דְּשִׁתִּיהָ בְּכָל־אֲכִילָהּ⁴). ומיהו, בְּעֶשְׂרָה לְעִנְיָן הַזְּכָרֶת הַשֵּׁם שְׂיֵאמַר 'בְּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁאֲכָלְנוּ מִשְׁלוֹ' וכו', נִשְׁאָר הַפְּרִי-מְגֻדִים בְּסִפְקָם⁵.

4) וכן מי שאכל במקום אחד ועתה בא למקום אחר שמוזנים שם, כתב השו"ע הרב (ס"ב) שעונה עמהם 'ברוך שאכלנו' וכו'. וכעין זה כתב הכף החיים (ס"ק ה) שאם אכל כזית פת לאחר שהשלישה או העשרה כבר נטלו מים אחרונים, יכול לומר 'ברוך שאכלנו' וכו', אף על פי שאינו מצטרף עמהם (כמבואר גם בביה"ל לעיל (סי' קצו ס"א ד"ה אינו)). וטעם הדבר, משום שהרי הוא חייב לענות לזימון [שעל כל פנים אומר 'ברוך ומבורך שמו' וכו']. וכיון שסוף סוף אכל, יאמר 'ברוך שאכלנו' וכו'.

אמנם אם אכל פת ושמע זימון מבית אחר, דעת הגר"ח קניבסקי (שאלת רב עמי' רעו) שלא יענה (בביתו).

וכשאכל פת בחדר אחד ושומע שמוזנים באותו בית בחדר אחר, כתב הא"א (בוטשאטש, מהדו"ת) שעונה 'ברוך ומבורך שמו' וכו', כיון שהוא קרוב וגם שומע. אכן, הגר"ח פ' שיינברג (חידושי בתרא) הוכיח שאינו צריך לענות, שהרי להלן (ס"ק ב) ביאר שהטעם שעונה 'ברוך ומבורך' וכו' עמהם, הוא כדי שלא ימנע מלשבח לה' בשעה שהחבורה שאצלו מוזנים עצמם לשבח לה', וטעם זה מחייבו לענות דוקא כשעומד אצלם, ולא כשהוא שומע מבחוץ.

5) דעת הא"א (בוטשאטש, מהדו"ת) שבמקום ספק יאמר 'ברוך אלוקינו ומבורך שמו', וכן הורה הגר"י פ"ש (זימון כהלכתו פ"ה הי"ט).

[משנ"ב ס"ק ב]

דְּאִין מִן הַרְאֵי שְׂיֵהִיהָ אֲדָם אֲצֵל חֲבוּנָה שְׂפִזְמִינִין עֲצָמָן⁶.

6) ואם שמע רק שאומר 'רבתי נברך', אין צריך לענות 'הי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם', משום שאמירת 'רבתי נברך' זה רק הזמנה לזימון כמבואר לעיל (סי' קצב ס"ק ב), ואינו מעיקר הזימון (חז"ת הברכה פ"ד עמ' 130).

[משנ"ב ס"ק ד]

כָּל־הַבְּרִכוֹת שֶׁאֲדָם שׁוֹמֵעַ מִפִּי יִשְׂרָאֵל, שְׂצָרִיף לְעֲנוֹת אִמָּן אֲחֻרָיו⁷.

7) וכשעונה אמן, כתב השו"ע לעיל (סי' קכד ס"ו) שצריך שיכוון בליבו, אמת היא הברכה שבירך המברך ואני מאמין בזה. [וראה במשנ"ב שם (ס"ק כז) שכשעונה אמן בתפילה צריך לכוון שאמת היא, וגם אני מתפלל שיהי רצון שיקיים דבר זה, וכשעונה אמן בקדיש צריך לכוון רק על העתיד, שיאמנו דבריו מה שהוא מבקש שתתגלה מלכותו בעגלא ובזמן קריבו].

[משנ"ב ס"ק כה]

דָּאָם שְׂתֵּהָ לְאַחַר אֲכִילָהּ אָז חֲזַב לְבָרַךְ, וְאָם לֹא אִינוּ חֲזַב אֲצֵל מְדַרְבְּנָן⁸.

26) ולמעשה, אם רוצה לברך ברכת המזון ועודנו צמא, כתב הגר"ש אלישיב (קובץ תשובות ח"א סי' כב) שהירא את דבר ה' לא יברך בלי לשתות, וכן כתב השו"ע הלכות (סי' קפד ס"ב) שלדעה המובאת ברמ"א כאן אם ישתה אחר ברכת המזון יתחייב לברך אחר כך מן התורה, כמו שדן החזו"א (או"ח סי' כח ס"ק ב), ויש להזהר שלא יבא לידי כך. ובאילת השחר (על התורה, דברים ח י) הביא שכן נהג החפץ חיים עצמו, לשתות בסוף כל סעודה.

ומי שאכל כזית פת בלי שביעה ובירך, ואחר כך הוסיף לאכול ירקות ושבע, שלכאורה מתחייב עתה בברכת המזון מדאורייתא, כתב בתשובות והנהגות (ח"ב סי' קכא) שמצא במכתבי תורה (כח וכתב) שכתב השפת אמת לבנו הגרא"מ מגור, שהואיל וגם מדאורייתא יש רשות לברך כשאינו שבע, אלא שאין חיוב, יש לומר שכל שבירך ברכת המזון כבר יצא ידי ברכה אחרונה לגמרי. אמנם לפי דברי הביה"ל לעיל (סי' קפד ס"ו סוף ד"ה בכזית) עדיין נשאר החשש שמתחייב מדאורייתא.

[משנ"ב ס"ק כו]

דָּאָם אִינוּ תָּאָב לְשִׁתוֹת, לְכִלֵּי עֲלֵמָא חֲזַב מְדַאֲרִיתָא אָף בְּלֵי שְׂתִיָּה⁹.

27) ואף אם צמא קצת, מבואר במג"א לעיל (סי' קעד ס"ק ב) שמחייב מדאורייתא (הערת הגר"ש וולדנברג).

[משנ"ב ס"ק כח]

אָם נְהַנָּה גְרוֹנוֹ מֵאוֹתָהּ אֲכִילָהּ מְכַרְףַּ עֲלֵיו וְלֹאֲחֻרָיו¹⁰.

28) וכעין זה כתב השו"ע לקמן (סי' רד ס"ח) שכל האוכלים והממשיקים שאדם אוכל ושותה לרפואה, אם טעמם טוב והחריך נהנה מהם מברך עליהם תחילה וסוף. וראה עוד בדברינו שם.

סִימָן קָצוּ

אֶחָד נִכְנַס אֲצֵל שְׁלֹשָׁה שְׂאֲכָלוּ

[משנ"ב ס"ק א]

שְׁלֹא אֲכָלוּ¹¹. וְאָם שְׂתֵּהָ¹², אֲפֵלוּ לֹא נִצְטָרַף עִמָּהֶם כָּל־לֵב לֹמַר 'בְּרוּךְ שֶׁאֲכָלְנוּ' וכו'¹³.

1) וכן מי שאכל וכבר זימן, דעת הגר"י פ"ש (זימון כהלכתו עמ' יט) שעונה כאחד שלא אכל כלל.

2) ואפילו שתה רק מים, מבואר בערוך השלחן (ס"ב) שיכול לענות 'ברוך שאכלנו' וכו'.

3) וכתב השו"ע הרב (ס"ב) שדוקא אם אכל כזית ירק או שתה

הלכות ברכת המזון סימן קצח קצט

באר הגולה

קב

ג שם וכסמ"ג
א נכוחות מה
ב ה"ר ר' ונה"איש
שם מפרק קמ"א
דח"ל ג חוקמות שם
בכרובות זו ונה"איש
ד שם בפרק
ה חוקמות שם ר"י
הבבא בתרא וכן
הספיקות והפוסקים
ו נכוחות יח ומע"ד
קצח כג

לענות אמן (טור וכו' בשם בה"ג סמ"ג). ואם הם עשירה, (ו) אומר 'ברוך' (ג) אלהינו ומברך שמו תמיד לעולם ועד. והוא הדין אם היה שם כשגמרו מלאכל ולא אכל עמקם, כך הוא עונה אחר המברך (ו) ואחר העונים:

קצט על מי מזמנים ועל מי אין מזמנים, וכו' י"א סעיפים:

א *השמש שאכל פזית (א) מזמנין עליו: ב כפותי בזמן הזה, הרי הוא פטור עבודת אילים ואין מזמנין עליו: ג (ב) *עם-הארץ גמור *מזמנין עליו בזמן הזה: ד (ג) עובדי-כוכבים אין מזמנין עליו. ו'אפלו גר ששל (ד) ולא טבל (ה) אין מזמנין עליו, אכל גר גמור מזמנין עליו, (ו) ויכול לברך ברכת המזון 'הלומר' על שהנחלת (ז) לאבותינו: ה (ז) 'אונן כחל (ח) שהוא פטור מלברך,

באר היטב

רשע בפרהסיא ועובר עברות וכ"ש מומר לעבודת-כוכבים דאין מזמנין עליו, דלא גרע מעיה בזמן התלמוד, מ"א. ומפורק דשב, אפלו לא טבל יכול לצרף, עין י"ד ס"ו רסח: (ז) אונן. פי' כל זמן שפחות מטל לפניו, עין ס"ו עא:

(ג) אלהינו. ונראה דבברכת גשואין עונה ג"כ ברוך אלהינו ומברך שמו תמיד לעולם ועד שהשמתה במעונו, עטרת וקנים משם גדול אחד: (ב) ולא טבל. וכל זמן שלא טבל בראוי מקרי לא טבל. ופשוט דמי שהוא

באור הלכה

רביעית, וכמו דמקל הגנ"א לענין פזית נקי, אף כבר פתחתי דקשה להקל, דכמה ראשונים סבירא להו כן. ובאלהי רבה הביא בשם הספר צדה לדרך גם ברב רביעית סגי, וכתב דלא מצא כן בפוסקים אחרים. ולעניית דעתי אין לחזות כל-כף דברי, מאחר דהגנ"א דעמיה סבירא להו דלא בעינין פזית וממילא דקוה גם כן סגי אפלו ובשיאת-כפים ושאר דברים שבקדושה דהוא שעור חשוב לענין קדושה, ויש הרבה פוסקים דמסתפקי לענין ברכה אחרונה, דאית להו דשעור פזית סגי לענין שתיה שהוא שלישי רביעית, וכל שכן ברב רביעית, ואף דלכתחלה מחמירין שלא לברך ברכה אחרונה בפחות מרביעית, נדאימת לקמן סימן רי, מכל מקום לענין צדוף אפשר דיש להקל בפחות מזה; ולכתחלה בודאי יותר טוב להדר שישתה רביעית, אף בדריצבד אפשר שיש להקל²⁹:

* עם-הארץ גמור וכו'. עין במשנה ברורה מה שכתבנו דכל-שכן אם הוא רשע גמור ועובר עברות בפרהסיא דאין מזמנין עליו. ועין בפר"י מגדים שכתב דאין סתירה לנה מסעיף יא, דמבאר שם דדוקא משנהוהו על עברה הא לאו הכי מזמנין עליו, דהתם בעברה אחת וכאן בעבר על כמה עברות. ולעניית דעתי נראה דאין חילוק בדרך, אלא דלענין שארי דברים שבקדושה, כגון לענין קריאת התורה ובשיאת-כפים ושאר דברים שבקדושה דצריך עשנה, בודאי אפלו עבר על כמה עברות לתאבון, כל זמן שלא נדהו נמנה למנון עשנה, דהכי משמע מסתימת המחבר לעיל סימן נה סעיף יא, עין שם [וגם דהראיה שהביאו על זה שם מעטן דכתיב בה "חטאת ישנאל", דאף-על-פי שחטא, ישנאל הוא, מורה גם-כן הכי, דהתם הלא היה שם חילול שבת ועוד כמה עונות], והכא לענין זמון מסתברא שאפלו עבר עברה אחת בפרהסיא במידו [כגון שאכל חזיר או נבלה ויטעף שהוא עבר המפרסם בישנאל לאסור] אין מזמנין עליו, והטעם, דלענין זמון הוא שחיובו בא על-ידי שמתחלה התחברו יחד לאכילה, ובשביל זה צריך גם-כן אחר כך להתחבר ולברך להשם יתברך על אכילה שאכלה, ועל זה איתא במשנה דאם הוא עם-הארץ אין מזמנין עליו, והנינו עובר שפשע שלא למד, לכך אין להתחבר אהו כדי לזמן, כמו שכתבו הפוסקים, ועל-כן קאמר המגן אברהם דאם הוא רשע ועובר על התורה בפרהסיא בודאי אין נכחו להתחבר אהו לזמן ויבסעיף יא לא מריי בכהאי גוונא, וממילא מסתברא דאפלו אם נאיהו פסע אחת בפרהסיא שפקר בעברה, גם-כן אין לזמן אהו. ונדע דלענין זמון סתמיו הרבה יותר, דהרי בודאי אפלו עם-הארץ גמור מצרפין אותו לעשנה לענין קדושה ויכרו ויכהו גוונא, ולענין זמון איתא במשנה דאין מזמנין עליו, אלא ודאי דלענין זמון חמיר הרבה יותר, נכחו שכתבו הטעם. ולפי כל זה, מה דאיתא לעיל בסיומן נה דאם לא נדהו מצד צדף למנון עשנה הניו רק לשאר דברים שצריך עשנה, אכל לענין זמון ויכרו

משנה ברורה

הברכות. בין ברכת (ה) המצות בין ברכת הנהנין: (ו) אומר 'ברוך אלהינו'. הנינו כששמע על המברך שאמר עברך אלהינו. ואם שמע רק להעונים, אומר רק אמן בלבד, כנ"ל. וברכת גשואין עונה: 'ברוך אלהינו ומברך שמו תמיד לעולם ועד שהשמתה במעונו' [אחרונים]: (ז) ואחר העונים. רוצה לומר: אף שאמר מתחלה עם המסבין 'ברוך ומברך' וכו', צריך לענות לבסוף (ו) אמן גם-כן אחר העונים:

א (א) מזמנין עליו. שאף שלא קבע עצמו בשלחן עמקם, שאוכל מעמד וגם הולך ויבא באמצע אכילתו, ואין לו קביעות כלל עמקם, אפלו הכי מצטרף, שפיון שדרך אכילתו בכה, זו היא קביעותו⁴, מה שאין כן באיש אחר, וכמו שכתבנו בסימן קצח סעיף ב במשנה ברורה: ג (ב) עם-הארץ גמור. דבגמרא אמרין דאפלו נקרא ושנה ולא שמש תלמיד-חכמים, דהניו להבין טעמי המשניות להקשות ולפרק, אין מזמנין עליו, ולכן קאמר דאפלו עם-הארץ גמור שאין בו מקרא ומשנה, מזמנין עליו בזמן הזה, שאם היו פורשין מהם, היו גם הם פורשין מן הצבור לגמרי. ואם אינו מקים מצות התורה בדרך המפרסם בכל ישראל, כגון שאינו קורא קריאת שמע שברית וערבית, יש אומרים שאף-על-פירכן מזמנין עליו, ודעת המגן אברהם שבזה אין מזמנין עליו, דקוה כיון דכלל ישראל קוראין קריאת שמע לא חישינן לקלקלא במה שגפרש עצמנו מיחידים שאין קורין, וכן סתמו כמה אחרונים⁵, וכל-שכן מי שהוא רשע ועושה עברות בפרהסיא דאין מזמנין עליו [מ"א וש"א]:

ד (ג) עובדי-כוכבים אין וכו'. הנינו (ב) אפלו נתפס לברך לאלהי ישנאל: (ד) ולא טבל. וכל זמן שלא טבל פדיו בפני בית-דין של שלשה, פמבאר ביונה-דעיה סימן רסח סעיף א, מקרי לא טבל [אחרונים]: (ה) אין מזמנין עליו. דאינו גר עד שגמול ויטבל: (ו) ויכול לברך. והנינו אפלו להוציא אחרים ידי חובתן בברכת-המזון [כו"ן]: (ז) לאבותינו. לפי שלאברהם נתנה הארץ למורשה, ואברהם נקרא אב המון גוים⁶: ה (ח) שהוא פטור מלברך⁶. פורש, כל זמן שפחות מטל לפניו⁷, כבסימן

שער הציני

(ס) כל הפוסקים: (ו) נחלת-צבי המובא בפר"י מגדים ופרי חדש בלקוטי ויגן-גבורים, דלא כלתם-תמודות ושיניי נכסת הגדולה: (ב) הגנ"א. ומכל מקום לשון המחבר צדון מגמגם, דבגמרא קאמר פשיטא, ומשניי הכא במאי עסקינן בגר ששל ולא טבל, והמחבר חלק הדין לשנינו: